

ביאור הגילוי הנפלא של רבינו האריז"ל: יום הכיפורים הוא כנגד הגיד של עצם הלז שאינו נהנה מאכילה ואין המות שולט עליו

ועל כך מוסיף האריז"ל לבאר, כי כמו שבגוף האדם יש עצם הלז שמלאך המות אינו יכול לשלוט בה, כך בשנה יש יום אחד שהוא יום הכיפורים, המכוון כנגד הגיד שבלז שהשטן אינו שולט בו.

אמנם כדי להבין מהו הקשר בין יום הכיפורים לעצם הלז, מבאר האריז"ל שיום הכיפורים הוא הגיד שבעורף שכנגד עצם הלז, וכוונתו על פי המבואר בזהר הקדוש (פרשת וישלח קע): "ואית בבר נש שס"ה גידין, ולקבלהון שס"ה פקודין דלאו אינון אתיהיבו למעבד, ולקבל שס"ה יומי שתא". פירושו: "ויש בנן אדם שס"ה גידין, וכנגדם שס"ה מצוות [לא תעשה] שלא ניתנו לעשותן, וכנגד שס"ה ימי השנה".

והנה ידוע כי תפקידם של שס"ה הגידים הוא להעביר את דם החיות לכל הגוף, לפי זה מגלה האריז"ל כי יום הכיפורים שהוא אחד משס"ה ימי השנה המכוונים כנגד שס"ה גידים, מכוון כנגד הגיד שבעורף המוביל את החיות של הדם לעצם הלז, לכן אין השטן שולט ביום הכיפורים שהוא כנגד הגיד שבלז, כמו שמלאך המות אינו שולט בעצם הלז, וכוונתו לפי המבואר בגמרא (ב"ב טז): "הוא יצר הרע, הוא מלאך המות, הוא שטן". נמצא כי כמו שאין מלאך המות שולט בלז, כך אין השטן שהוא מלאך המות שולט ביום הכיפורים שהוא כנגד הגיד של הלז.

עצם הלז נקראת "בתואל הארמי"

עתה הבה נבאר ביתר הרחבה מה שאמר האריז"ל, כי השטן אינו שולט ביום הכיפורים שהוא כנגד הגיד של הלז, כמו שמלאך המות אינו שולט בעצם הלז, על פי מה שמבואר בזהר הקדוש (פרשת תולדות מדרש הנעלם דף קלו). רמז הכתוב בפרשת תולדות (בראשית כה-כ): "ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה בת בתואל הארמי מפדן ארם אחות לבן הארמי לו לאשה". שהוא רמז על הגאולה העתידה, שאחרי ארבעים שנה מזמן הגאולה יזכו ישראל לתחיית המתים, שתחזור הנשמה ותיכנס בתוך הגוף להחיותו.

כי רק בשס"ד ימים יש לו רשות לקטרג, חוץ מיום השס"ה שהוא יום הכיפורים. וצריך ביאור מהו הענין שאין לו שליטה ביום הכיפורים.

יום הכיפורים הוא כנגד הגיד של עצם הלז

פתח דברינו יאיר לבאר כל זה על פי מה שמצינו חידוש גדול ב"לקוטי הש"ס" לרבינו האריז"ל (מסכת ראש השנה ד"ה סוד י"א ימים), כי יום הכיפורים הוא מכוון כנגד הלז שאין המיתה שולטת עליו, ולכן אין השטן שולט ביום הכיפורים כמו שאינו שולט על הלז להמיתו, הנה הדברים בלשון קדשו: "אך בחינת עצם הלז, שהוא הגיד שבעורף נגד הלז, שאינו נהנה מאכילה ושתייה כלל סוד יום כיפורים, לכן אינו שולט שם המות בלז, ולכן אין השטן ביום כיפורים".

לפני שנרחיב להתעמק בדבריו הקדושים, ראוי לבאר מה שפתח בעצם הלז: "אך בחינת עצם הלז", וסיים בגיד שבעורף: "שהוא הגיד שבעורף נגד הלז". ונראה לבאר דבריו הקדושים, על פי מאמר המדרש (ב"ר כח-ג) על הכתוב (בראשית ז-ז): "ויאמר ה' אמחה את האדם".

"רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יהוצדק אמר, אפילו לז של שדרה, שממנו הקב"ה מציץ את האדם לעתיד לבוא נמחה. אדריאנוס שחיק עצמות שאל את רבי יהושע בן חנניא, אמר ליה מהיכן הקב"ה מציץ את האדם לעתיד לבוא, אמר ליה מלז של שדרה, אמר ליה מנין אתה יודע, אמר ליה איתיתיה לידי ואנא מודע לך [הביאו לידי ואני אוכיח לך], טחנו ברחיים ולא נטחן, שרפו באש ולא נשרף, נתנו במים ולא נמחה, נתנו על הסדן והתחיל מכה עליו בפטיש, נחלק הסדן ונבקע הפטיש ולא חסר כלום".

נמצינו למדים מזה, כי הלז הוא שונה מכל הגוף בכך שאינו נרקב במיתתו ככל חלקי הגוף, לכן עתיד הקב"ה להחיות ממנו את כל המתים, ומזה למדו רבינו האריז"ל ושאר המקובלים כי גזירת המיתה לא שלטה בלז כמו שיתבאר לפנינו הטעם לכך.

אנו נמצאים בעשרת ימי התשובה שהם הכנה לקראת יום הכיפורים הבא עלינו לטובה, שהוא יום שהקב"ה ממשיך עלינו כפרה וטהרה על כל מה שחטאנו עוינו ופשענו במשך כל ימות השנה, כמו שכתוב (ויקרא טז-ז): "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאותיכם לפני ה' תטהרו, שבת שבתון היא לכם וענייתם את נפשותיכם חוקת עולם".

הנה כי כן דבר בעתו מה טוב להתבונן, במה שמצינו ביום הכיפורים דברים הנראים לכאורה כסותרים, כי מצד אחד הוא מקודש ביותר מכל ימות השנה, כמו שכתוב (תהלים קלט-טז): "ימים יוצרו ולו אחד בהם". ופירש רש"י ומקור הדבר במדרש (תנא דבי אליהו רבא פ"א): "זה יום הכיפורים לישראל, לפי שהיתה שמחה גדולה לפני הקב"ה שנתנו באהבה רבה". זאת ועוד, שהרי רק ביום הכיפורים זכה הכהן הגדול להיכנס לקדשי הקדשים להקטיר קטורת לפני ולפנים.

אבל מצד שני הרי הוא אסור באכילה ושתייה כמו שכתוב: "וענייתם את נפשותיכם". וכן שאר העינויים שנזכרו במשנה (יומא עג): "יום הכיפורים אסור באכילה ובשתייה וברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל" וכו'. וצריך ביאור מה נשתנה יום הכיפורים מכל המועדים שנצטוונו לשמוח בבשר ויין, כמו ששנינו (פסחים ט): "חייב אדם לשמח בנוי ובני ביתו ברגל, שנאמר (דברים טז-טז) ושמחת בחגך". ומפרש שמשמחם בבשר ויין, ולא מצינו בכל התורה כולה יום שמוגדר בתואר "שבת שבתון" שנצטרך להתענות בו.

עוד ראוי להתבונן במה שגילו לנו חכמינו ז"ל, שאין השטן שולט ביום הכיפורים, כמו ששנינו בגמרא (יומא כ):

"שטן ביומא דכיפורי לית ליה רשותא לאסטוני [השטן ביום הכיפורים אין לו רשות להשטין], ממאי [מנין אנו למדים דבר זה]. אמר רמי בר חמא, השטן בגמטריא תלת מאה ושיתין וארבעה הוי, תלת מאה ושיתין וארבעה יומי אית ליה רשותא לאסטוני, ביומא דכיפורי לית ליה רשותא לאסטוני". פירוש, השטן בגימטריא שס"ד, לרמז

**רבינו האריז"ל: יום הכיפורים אסור באכילה ושתייה
כי הוא כנגד הלזו שאינו נהנה מאכילה ושתייה**

**השטן אינו שולט ביום הכיפורים שהוא כנגד הלזו,
כמו שהיצר הרע לא שלט בעצם הלזו בחטא עץ הדעת**

**אליהו רבה: גזירת המיתה לא שלטה בלזו,
כי הוא לא נהנה מן העץ הדעת שחטא בו אדם הראשון**

**ביום הכיפורים נצטוונו להתענות כדי לבטל
את כל איברי הגוף אל הלזו שאין היצר הרע שולט בו**

לעפר תשוב, מה שאין כן אבר זה אין לו הנאה כי אם מסעודת מוצאי שבת, ובערב שבת לא נהנה לכך קיים". ויש להעיר כי מה שהביא ה"אליהו רבא" דבר זה בשם "שמעתי", נראה כי מקור דבר זה הוא מהגה"ק הרבי ר' העשיל מקראקא זי"ע, כפי שהביא ב"חנכות התורה" (ליקוטים אות רט) מכתבי תלמידיו.

וכן כתב הגר"א ב"יהל אור" על הזוהר הקדוש (פרשת תרומה קנב): "והלזו של אדם לא טעם מעץ הדעת טוב ורע ולכן נשאר בסטרא דטוב". וכן כתב ב"מאור ושמש" (פרשת ויחי ד"ה ונראה): "והנה באדם יש עצם קטן הנקרא לו"ז שלא נהנה מעץ הדעת, לפי שאין לו שום הנאה ממאכל כל ששת ימים רק מסעודת מוצאי שבת כידוע, והוא חי לעולם וממנו יהיה תחיית המתים לכל הגוף לעתיד לבוא".

הלזו רימה את הנחש שהוא נהנה מעץ הדעת

נהנה כי כן יאירו עינינו להבין מה שמכנה רשב"י את הלזו: "בתואל רמאה", על פי מה שמכנה בתיקוני זוהר (תיקון כא מט): את הנחש הקדמוני בתואל "נחש רמאי". והביאור בזה על פי מה שכתוב בחטא עץ הדעת (בראשית ג-א): "והנחש היה ערום מכל חית השדה אשר עשה ה' אלקים". הרי מבואר כי הנחש הקדמוני מקור השקר בא בערמוניות להחטיא את אדם וחוה.

ענין זה אנו רואים בשקר הגדול ששיקר הנחש במצח נחושה, באמרו לחוה (בראשית ג-ה): "כי יודע אלקים כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלקים יודעי טוב ורע". ופירש רש"י: "כל אומן שונא את בני אומנתו, מן העץ אכל וברא את העולם". הרי לנו ששילב בתוך דבריו כפירה ושקר מופלג כדי להפיל את אדם וחוה ברשתו.

והנה הנחש הקדמוני הוא היצר הרע ומלאך המות כמבואר בפרקי דרבי אליעזר (פרק יג): "מה עשה סמאל, לקח כת שלו וירד וראה כל הבריות שברא הקב"ה בעולמו, ולא מצא בהם

נמצינו למדים מכל האמור כי לעצם זו יש שלשה שמות: א) במדרש הוא נקרא "לזו של שדרה". ב) בזוהר הקדוש הוא נקרא "בתואל הארמיי" על שם שהוא רמאי. ג) בדברי הקדמונים מבואר שהוא נקרא "נסכווי", ואינו נהנה כי אם מאכילת מלוה מלכה במוצאי שבת. ומצינו סימן נאה על שלושת השמות בדברי ה"בן איש חי" (פרשת ויצא שנה שניה הלכה כז) לב"ן ראשי תיבות ל'ז ב'תואל נ'סכווי.

ונראה שכוונתו לפרש בזה המשך הכתוב: "ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה בת בתואל הארמיי מפדן ארם אחות לבן הארמיי לו לאשה". וכבר למדנו מדברי הזוהר הקדוש הפירוש על כך, "יצחק" הוא רמז על הנשמה שעתידי להיכנס בתוך הגוף הנקרא "רבקה" בתחיית המתים, "בת בתואל הארמיי", בזכות הלזו שנקרא "בתואל הארמיי". וצריך ביאור איך יתפרש לפי זה המשך הכתוב: "אחות לבן הארמיי". אך לפי האמור גם התואר "לבן הארמיי" הוא רמז על הלזו שיש לו ג' שמות, והגוף שיקום בתחיית המתים נקרא "אחות לבן הארמיי", מאחר שיבנה על ידי ל'ז ב'תואל נ'סכווי.

הלזו לא מת משום שלא נהנה מעץ הדעת

הנה מה טוב ומה נעים להתבונן במה שהביא ה"אליהו רבא" (סימן ש אות ג) את דברי ה"שבלי לקט" הנ"ל, כי הנסכווי שהוא הלזו אינו נהנה משום אכילה כי אם במוצאי שבת. והוסיף מה ששמע לבאר לפי זה טעם נפלא שהלזו אינו מת כשאר הגוף, כי מאחר שגזירת המיתה באה לעולם בעקבות חטא עץ הדעת, לכן על הלזו שלא נהנה מאכילת עץ הדעת ככל הגוף לא נגזרה מיתה.

וכן הביא ה"פרי מגדים" דבריו ב"משבצות זהב" (שם ס"ק א): "עיינן אליהו רבא להכי אבר זה אין נפסד וממנו יברא לעתיד לבוא, דאדם הראשון אכל מעץ הדעת ונהנו כל האברים, נגזר עליהם

ומפרש הזוהר כי "יצחק" הוא רמז על הנשמה שתחזור ותיכנס בתוך הגוף. "רבקה" היא רמז על הגוף שעתידי לקום בתחיה. "בת בתואל הארמיי", הוא רמז שהגוף יקום לתחיה בזכות העצם היחידה שאינה נרקבת בקבר ונשארת בקיומה שנקראת "בתואל הארמיי", וממנה עתיד הגוף להיבנות לעתיד לבוא לקראת התחיה, ולכן הגוף נקרא "בת בתואל הארמיי", כי הוא נבנה ונולד מהעצם שנקראת "בתואל הארמיי".

ומפרש רשב"י הטעם שנקרא הלזו בתואל הארמיי בלשון קדשו: "אמר רבי שמעון, הוא רמאי, ומעולם רמאי, ושכן יצר הרע דאיהו רמאי, הדא הוא דכתיב בת בתואל הארמיי, גרמא רמאה". פירושו: "הוא רמאי, ומעולם היה רמאי, והוא השכן של היצר הרע שהוא רמאי, זהו שכתוב בת בתואל הארמיי, עצם שהוא רמאי".

וכבר התפלאו על כך מפרשי הזוהר וינעו אמות הסיפים, מה ראה רבי שמעון בר יוחאי לכנות את העצם היחידה שממנה יקום האדם בתחיית המתים, בתואל הארמיי - "הוא רמאי, ומעולם רמאי". מדוע הלזו הוא רמאי, ואם הוא רמאי איך זכה להישאר שלם וממנו קם האדם בתחיית המתים. זאת ועוד, הלא מתחילה מפרש הזוהר: "בת בתואל - בתו של אל", פירושו בתואל הוא אותיות "בתו אל" שהוא תואר של כבוד, מדוע אם כן הוא נקרא: "בתואל הארמיי", שפירושו "רמאי".

ג' שמות שסימנם לב"ן - ל'ז ב'תואל הארמיי נ'סכווי

רחש לבי דבר טוב לברר מקחו של צדיק דברי רשב"י, על פי שמצינו כי עצם הלזו יש לה עוד שם "נסכווי", כמו שכתבו הטור והמחבר (או"ח סימן ש סעיף א) ומקור הדבר בגמרא (שבת קיט): "לעולם יסדר אדם שלחנו במוצאי שבת כדי ללוות את השבת, אפילו אינו צריך אלא לכזית". וכתב ה"בית יוסף" הטעם לכך בשם "שבלי הלקט" (סימן קל): "אבר יש באדם ונסכווי שמו, ואינו נהנה באכילה אלא במוצאי שבת".

וכתב על זה ה"מטה משה" (סדר הבדלה סימן תקיג) שהכוונה בזה על הלזו של השדרה שנזכר במדרש הנ"ל:

"ונראה לי טעמא דמילתא, כי ידוע שאותו עצם לזו שמייה, והוא עיצומו ועיקרו ושרשו וממנו נתהוה האדם בעצם הטיפה, וכאשר ימות האדם העצם ההוא אינו נימוח ולא נפחת, ואילו יכניסו אותו באש אינו נשרף, ברחיים אינו נטחן, בפטיש אינו מתפוצץ, והוא העצם שיש בו קיום נצחי, וממנו יחיה האדם לעת התחייה".

הראשון רק אחרי שחטא בעץ הדעת, כמו שפירש רש"י (בראשית ב-כה): "לא נתן בו יצר הרע עד אכלו מן העץ ונכנס בו יצר הרע וידע מה בין טוב לרע". לכן הלזו שלא חטא בעץ הדעת אין היצר הרע יכול לשלוט בו, ומטעם זה אין מלאך המות שהוא היצר הרע שולט בו, אלא הוא נשאר בחיים וממנו יקים הקב"ה את הגוף בתחיית המתים.

ביום הכיפורים אנו מתחברים עם הלזו שאין בו חטא

בדרך זו במסילה נעלה לבאר בדרך מחשבה, מה שגילה לנו האריז"ל כי יום הכיפורים אסור באכילה ושתייה ושאר הנאות הגוף, משום שהוא כנגד הלזו שאינו נהנה מאכילה ושתייה, וצריך ביאור מהי העבודה המוטלת עלינו ביום הכיפורים, בעקבות השוואה זו שבין יום הכיפורים לעצם הלזו.

ונראה לבאר הכוונה בזה, כי היות שהיצר הרע שולט בכל איברי הגוף חוץ מהלזו, לכן בחר הקב"ה יום אחד בשנה שהוא יום הכיפורים המכוון כנגד הלזו, כדי שהאדם יכניע בו את כל רמ"ח איברים ושש"ה גידים שבגוף, במטרה ברורה לחברם עם הלזו שהוא השורש הקדוש של כל הגוף שאין היצר הרע שולט בו.

וזהו הטעם שצוה הקב"ה: "ועניתם את נפשתיכם", שאסור לאכול ולשתות וליהנות בו מכל עניני עולם הזה, להכניע בכך את הגוף החומרי שרודף כל השנה למלא תאוות לבו, כדי שיתחבר עם הלזו שאינה נהנה מעניני העולם הזה, ועל ידי זה נמשכת קדושה מהלזו שאין היצר הרע שולט בו על כל שאר האיברים, שגם הם יוכלו להתקדש בעבודת ה'.

לפי זה הרווחנו להבין הטעם שהקב"ה מכפר ומטהר את ישראל מכל העוונות, כי על ידי שאיש ישראל מקיים את רצון ה' שלא לאכול ולשתות, בכוונה תחילה כדי להכניע בכך את כל איברי הגוף תחת השלטון של הלזו, שלא חטא בעץ הדעת ואין היצר הרע שולט בו, נמשכת כפרה וטהרה מעצם הלזו על האדם כולו.

יום הכיפורים הוא בבחינת עולם הבא

ועתה בא וראה כי ביאור זה של רבינו האריז"ל בענין יום הכיפורים שהוא כנגד הגיד של הלזו, מתאים להפליא עם מה שהביא השל"ה הקדוש (מסכת יומא תורה אור אות ב) בשם המקובל האלקי הרמ"ק זי"ע בסידור שלו (סדר עבודת יום הכיפורים), הטעם שאסור לאכול ולשתות ביום הכיפורים, כי הוא מעין עולם הבא שאין בו אכילה ושתייה, ובלשון קדשו:

הכהן הגדול נכנס ביום הכיפורים לקדשי הקדשים להקטיר קטורת על אבן השתיה שהיא הלזו של העולם

הרבי ר' העשיל מקראקא: עצם הלזו נשאר בחיים, משום שלא נהנה מעץ הדעת שהביא מיתה לעולם

רבינו בחיי: ירושלים היא בבחינת הלזו של כל העולם, שממנו יתחיל הקב"ה להחיות את כל המתים

הכהן הגדול נכנס לקדשי הקדשים בבגדי לבן, נוטריקון לזו, ב'תואל הארמי, נ'סכוי, ג' שמות של הלזו

"מאויבי תחכמי מצוותיך". פירוש "מאויבי", הם הרשעים שמשתמשים בכל מיני תחבולות לרדוף אחרי ההבל, "תחכמי מצוותיך", מהם אני מתחכם איך לעבוד את ה' בקיום המצוות עם אותן התחבולות.

הנה כי כן יאיר לנו להבין דברי רשב"י שמפרש שהלזו נקרא "בתואל רמאי", כי הלזו למד מהנחש לרמות את הנחש עצמו שגם הוא נהנה מאכילת עץ הדעת. וזהו שדיבר רשב"י בשבחו של הלזו: "הוא רמאי, ומעולם היה רמאי, והוא השכן של היצר הרע שהוא רמאי", כלומר הוא השכן של היצר הרע שממנו למד להיות רמאי בבחינת: "עם עקש תתפתל". לפי זה מבואר היטב גם מה שמביא הזוהר בשם רב הונא: "שצורתו כראשו של הנחש שהוא רמאי", כלומר שלמד מהנחש איך להשתמש בדרכו להתגבר עליו.

ומה מאד שמחתי למצוא סימוכין לרעיון זה בדברי החידושי הרי"ם על התורה (פרשת תולדות ד"ה ויעקבנו), שביאר ענין יעקב שהלך בדרכי ערמה עם עשו:

"אין עצה אחרת כנגד היצר הרע אלא ברמאות, וכן איתא בזוהר הקדוש שעצם של תחיה נקרא רמאה, שמראה שאוכל בשוה עם כל האברים, והוא מרמה שאינו נהנה כלל, ולמה הוצרך ברמאות דוקא משום שהיצר הרע אינו מניח, רק אם מראה לו שהוא משלו אינו מעכב, ואז יכול לדחות אותו ולהתדבק בעץ החיים היא התורה הקדושה".

הרי לנו דברים ברורים כי דרכו של הלזו לרמות את היצר הרע, שהוא נהנה מכל תענוגי העולם הזה כדי שיניחו לנפשו. מעתה יש לומר שכך נהג הלזו כשחטא אדם הראשון לאכול מעץ הדעת, שהלך בדרכו של הנחש לרמותו שהוא נהנה מעץ הדעת כשאר איברי הגוף, כדי שהנחש לא יתגבר עליו, ובזכות זה הוא נשאר בחיים ולא נגזרה עליו מיתה.

יומתק להבין בזה הטעם שאין היצר הרע שולט בעצם הלזו, שהרי היצר הרע נכנס באדם

חכם להרע נחש שנאמר והנחש היה ערום, והיה דמותו כמין גמל ועלה ורכב עליו". לכן ביקש להחטיא את אדם וחוה כדי להביא עליהם ועל כל יוצאי חלציהם גזירת מיתה וכליה, בחשבו כי על ידי שיאכלו מעץ הדעת וכל איברי הגוף יהנו מאכילת איסור, ימותו מיתת עולם ושוב לא יקומו בתחיית המתים. אולם כבר נתבאר שהקב"ה הקדים רפואה למכה, בכך שברא את הלזו שממנו יקום האדם בתחיית המתים.

מעתה נראה כי הלזו שנתלבש בו הניצוץ האלקי השכיל להבין, כי אם יתגלה לנחש שהוא איננו משתתף באכילת עץ הדעת שמביאה מיתה, יתקומם הנחש בשילוב כל כוחות הטומאה שהצטרפו אליו במלחמת חורמה, כדי להכשיל את הלזו במינות וכפירה, כדי שיקרה לו כמו שקרה לאנשי דור המבול, שפגמו כל כך במינות וכפירה עד שהקב"ה מוחה גם את עצם הלזו, כמו שכבר הבאנו בשם המדרש: "ויאמר ה' אמחה את האדם. רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יהוצדק אמר, אפילו לזו של שדרה, שממנו הקב"ה מציץ את האדם לעתיד לבוא נמחה".

הלזו קיים עם הנחש: "עם עיקש תתפתל"

לכן נתחכם הלזו לקיים בנחש הקדמוני מקרא שכתוב (תהלים יח-כ): "עם נבר תתברר, ועם עיקש תתפתל", כי כמו שהנחש בא להחטיא את האדם בערמה ושקר, כן הלך הלזו עם הנחש בשקר ובערמה לרמותו כאילו הוא נהנה מאכילת עץ הדעת, זאת ועוד, כי בשעה שהגוף מת מרמה הלזו את הנחש, כאילו גם הוא מת עם שאר הגוף, ועל ידי זה הוא מניחו לנפשו.

ובאמת כאשר נתבונן בספרים הקדושים נראה, כי זאת היא הדרך הישרה ללמוד מהיצר הרע עצמו איך לרמותו בבחינת: "עם עיקש תתפתל", כמו שכתב ב"קדושת לוי" (פרשת נח בפסוק הראשון) לפרש הפסוק (תהלים קיט-צח):

החוט המשולש של הלוח בבחינת עולם שנה נפש

ויש להוסיף נקודה יקרה על פי המבואר בספרים הקדושים בשם ספר יצירה (פ"ג מ"ה), שהקב"ה ברא את העולם בג' בחינות עולם, שנה, נפש. "עולם" הוא המקום. "שנה" היא הזמן. "נפש" היא הנפשות שהמובחר שבהן הם ישראל שקיבלו את התורה והמצוות, כמו שכתב הראב"ד בהקדמתו לספר יצירה: "וצריך אתה לדעת כי כל ספר יצירה יתפרש על ג' דרכים, אחד מהם בעולם, ב' בשנה, ג' בנפש, וסימנם (שמות יט-יח) והו' סיני עש"ן כולו, [עש"ן נוטריקון] עולם שנה נפש".

הנה כי כן כאשר נתבונן נראה כי כשנכנס הכהן הגדול בשליחותם של ישראל לקדשי הקדשים, נתחברו להם יחד החוט המשולש של הלוח בבחינת: עולם, שנה, נפש, כי הלוח של העולם הוא אבן השתיה שממנה הושגת העולם, הלוח של הזמן הוא יום הכיפורים המכוון כנגד הגיד של הלוח, והלוח של הנפשות הוא הלוח של כל ישראל, שכל איברי הגוף נתבטלו אליו על ידי העדר אכילה ושתיה, וכאשר נכנס הכהן הגדול לקדשי הקדשים להקטיר קטורת עבור כל ישראל על אבן השתיה, נתחברו להם יחד החוט המשולש של הלוח שהוא בבחינת עולם הבא, להמשיך משם כפרה וטהרה לכל ישראל.

נפלא להבין בזה הטעם שביום הכיפורים כשנכנס הכהן הגדול בקדשי הקדשים עשה העבודה רק בבגדי לבן, וביאר המהר"ל ב"גבורות ה'" (פרק נ"ד ד"ה דמיון) הטעם לכך, כי כל צבע מורכב מכמה צבעים ורומז על העולם הזה שהוא מורכב מארבעה יסודות, אבל לבן הוא גוון פשוט בלי שום הרכבה ורומז על העולם העליון שאין בו הרכבה.

לפי המבואר יש להוסיף כי הכהן הגדול עשה את העבודה בבגדי לבן, כדי לרמז בכך על הרמז של ה"בן איש חי" הנ"ל, כי לב"ן נוטריקון ג' שמות שיש לעצם הלוח: ל'ו'ז ב'תואל נ'סכוי, והרי זה רמז על העבודה ביום הכיפורים שהוא כנגד הלוח, וכשנכנס הכהן הגדול לקדשי הקדשים קטיר קטורת על אבן השתיה, שהיא הלוח של העולם שממנה הושגת העולם, וממנו עתיד הקב"ה לחדש את הבריאה ולהחיות את כל המתים בגאולה העתידה במהרה בימינו אמן.

הרשעים". והרי הוא היצר הרע הוא השטן שיתבטל לעתיד לבוא.

הכהן הגדול נכנס לקדשי הקדשים שהוא בבחינת הלוח של העולם

הנה מה טוב ומה נעים לבאר בזה מה שנכנס הכהן הגדול ביום הכיפורים להקטיר קטורת בקדשי הקדשים, על פי מה שכתוב (בראשית כח-ט): "ויקרא את שם המקום ההוא בית אל, ואולם לוז שם העיר לראשונה". ופירש רבינו בחיי:

"ואולם לוז שם העיר לראשונה - המקום שקראו בית אל והוא ירושלים, מה היה הצורך להודיענו שנקרא לוז מתחילה, ומה תועלת המגעת אלינו מזה. ויתכן לומר כי בא הכתוב לרמוז לנו בשם הזה, כי מזה התחיל העולם להשתכלל ולהתחדש, והנה הוא ראשית הבריאה והחידוש. ועל כן גלה לנו כי שם העיר לראשונה לוז, מלשון לוז השדרה באדם, שממנו עתיד להתנער ולהתחדש ולהיברא לתחיית המתים, כי כשם שפלא החידוש הזה היה משם, כך פלא של תחיית המתים יתחיל משם".

וכוונתו ברורה על אבן השתיה שהיתה בירושלים בקדשי הקדשים, כמו ששינו במשנה (יומא נב:) כי בבית המקדש הראשון כשנכנס הכהן הגדול לקדשי הקדשים להקטיר קטורת: "הגיע לארון ונתן את המחתה בין שני הבדים, צבר את הקטורת על גבי גחלים ונתמלא כל הבית כולו עשן".

ושם שינו (שם נג:) על בית המקדש השני שלא היה בו הארון: "משניטל ארון, אבן היתה שם מימות נביאים ראשונים ושתיה היתה נקראת". ומפרש בגמרא (שם נד:): "תנא שממנה הושגת העולם". והכוונה שהארון היה מונח על אבן השתיה, כמו שכתב הרמב"ם (הלכות בית הבחירה פ"ד ה"א): "אבן היתה בקודש הקדשים במערבו, שעליה היה הארון מונח".

ולפי המבואר הרי זה מתאים להפליא, למה שנתבאר בדברי האריז"ל כי יום הכיפורים הוא כנגד הלוח, לכן נכנס בו הכהן הגדול להקטיר קטורת בין שני בדי הארון שהיה על אבן השתיה שממנה הושגת העולם, כי מקום זה הוא בבחינת הלוח של כל העולם שעתידי הקב"ה להתחיל משם את תחיית המתים.

"והנה יום הכיפורים עצמו אין בו אכילה, מפני שצריך לענות הגוף ולהחזיק הרוחני שהוא הנפש והרוח והנשמה, ומזון יום הכפורים הוא מזון העולם הבא. לכך צריך לענות הנפש הבהמית הזאת, ולהגביר הנפש הרוחני משפע עולם הבא, ומטעם זה מזון יום הכפורים הוא להיות נהנין מזיו השכינה".

וכוונתו ברורה על מה ששינו בגמרא (ברכות יז:): "העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא פריה ורבייה ולא משא ומתן ולא קנאה ולא שנאה ולא תחרות, אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה". לכן ביום הכיפורים שהוא בבחינת עולם הבא אין בו אכילה ושתיה. ומקור הדבר בזוהר הקדוש (פרשת משפטים קטז.) כי יום הכיפורים הוא "עלמא דאתי", דהיינו עולם הבא, ומפרש שם הטעם שאסור באכילה ושתיה, כי עולם הבא אין בו אכילה ושתיה.

ומצינו על כך דברים נפלאים בחידושי אגדות למהרש"א (יומא ב.) בהקדמתו למסכת יומא:

"מסכת זו נקראת יומא, על שם שיום כיפורים הוא יום אחד קדוש בשנה, ומתחלת בלשון שבעת ימים, על שם הקדושה, כי הז' קדוש בכל מקום, וקדושת יום הזה בגדר הז' כקדושת יום השבת, ויום הכיפורים נקרא שבת שבתון כמו השבת, מה שאין כן שאר ימים טובים שלא נקראו רק שבתון.

וזה שנתן לנו השי"ת ימים טובים ששה, דהיינו ראש השנה יום אחד, ושני ימים סוכות, ושני ימים פסח, ויום אחד שבועות, שהם קצת בדמיון ימי החול שמותר בהן מלאכת אוכל נפש, ונתן לנו יום טוב יום ז' יום הכיפורים, שהוא בדמיון קדושת השבת שאסור בכל מלאכה, וכמו שהשבת דוגמת עולם הבא כן הוא יום הכיפורים, ויותר ממנו שיום הכיפורים אין בו לא אכילה ולא שתיה דוגמת עולם הבא, וגם הוא יום אחד שאין כח בשטן לקטרג, כמו שאמרו השט"ן גימטריא שש"ד, וזהו כמו עולם הבא שאין בו שטן".

ולפי המבואר הרי זה מתאים להפליא לדברי האריז"ל, כי יום הכיפורים הוא כנגד הלוח שעתידי הקב"ה להחיות ממנו בעולם הבא את כל המתים, ומטעם זה אין השטן שולט ביום הכיפורים, כמו ששינו בגמרא (סוכה נב:): "לעתיד לבוא מביאו הקב"ה ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו לרפואה השלימה של האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני שתחי'